

นักกฎหมายต้องปรับตัวทุกทิศทาง ตามกระแสสังคมและเทคโนโลยี



ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ
ราชบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน ราชบัณฑิตยสถาน

เงื่อนไขสำคัญว่าผู้มีหน้าที่ “บังคับใช้กฎหมาย” จะต้องมีความ “จริยธรรม” และปราศจากอคติทั้ง 4 อันประกอบด้วย ความโลภ โกรธ หลง และความกลัว

ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีตำแหน่งหน้าที่อันแสดงถึงความสำเร็จจากวิชาชีพนักกฎหมายหรือนักนิติศาสตร์มากมาย เช่น กรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาญัตติร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ราชบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถานที่ปรึกษาด้านกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ ซึ่งได้กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของกฎหมายไว้ว่า “การที่กฎหมาย คือ ข้อกำหนดถึงแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรมเพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในทุกสถานที่ ทุกโอกาสตั้งแต่เข้าจุดยืนบางครั้งอาจพลังพลัดหรือประมาทโดยความไม่รู้กฎหมายอาจต้องรับผิดชอบโดยไม่เจตนา ทั้งต่อญาติ บุคคลรอบข้าง สาธารณชนหรือรัฐในลักษณะละเมิดก็เป็นได้ โดยเฉพาะในโลกปัจจุบันที่ก้าวสู่ยุคแห่งข่าวสารที่เปรียบเสมือนโลกไร้พรมแดน ทำให้เรายิ่งจำเป็นต้องติดตามบทบาทของสังคมโลกเพิ่มมากขึ้น เช่น ในโลกอินเทอร์เน็ต การใช้ซอฟต์แวร์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ กฎหมายสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชนกับทั้งความเจริญทางภาคธุรกิจ ด้านกิจการค้าระหว่างประเทศ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายลิขสิทธิ์แฟรนไชส์ การคุ้มครองความลับทางการค้า รวมไปถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมด้านการโคลนนิ่งว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยที่ความก้าวหน้าของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีดังกล่าวล้วนล้วนนำหน้ากฎหมายที่บังคับอยู่แทบทั้งสิ้น จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องการนักกฎหมายเข้าไปดูแลผลประโยชน์หรือปกป้องให้เกิดการเอาเปรียบกันขึ้นได้”

ศาสตราจารย์ไชยยศได้กล่าวต่อไปถึงกฎหมายมหาชนที่ประชาชนชาวไทยควรรู้เพื่อร่วมกันปกป้องประโยชน์ส่วนรวม ยกตัวอย่างเช่น การปฏิรูปทางการเมืองด้วยการเลือกตั้งคณะบุคคลขึ้นมากร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินการให้

บรรลូវัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ การจัดตั้งศาลปกครองที่เหมาะสมกับประเทศไทยว่าจะใช้ศาลคู่หรือศาลเดี่ยว จะให้สังกัดศาลยุติธรรมหรือจะแยกเป็นศาลอิสระ กฎหมายควบคุมสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างมิติให้สังคมไทย กฎหมายการฟอกเงินเพื่อติดตามทางเดินของเงิน เพื่อจัดการกับเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมต่างๆ ที่ถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความวุ่นวายแก่สังคม ขณะเดียวกันในโลกของธุรกิจจำเป็นต้องการที่ปรึกษากฎหมายเฉพาะเรื่องเพื่อเป็นที่ปรึกษากฎหมายธุรกิจสำหรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เช่น ภาษีอากร หุ้นส่วน ตลาดหลักทรัพย์ หรือแม้ทางด้านกฎหมายอาญา เช่น คดีอาชญากรรมทางธุรกิจที่นับวันจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น จึงเป็นหน้าที่ที่นักกฎหมายในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายต้องพัฒนาตนเอง เรียนรู้ให้เท่าทันอาชญากรรมที่คอยจ้องหาวิธีการหรือกระบวนการบ่อนทำลายสังคมเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตอันใกล้ที่ประเทศไทยจะต้องมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจระดับโลก ที่ต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายพิจารณาหลักทรัพย์ การเจรจาต่อรองทางธุรกิจซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทั้งสิ้น ตลอดจนการดำเนินการตามระเบียบกฎเกณฑ์ของหน่วยงานราชการในประเทศ ตั้งแต่การนำเข้า ส่งออก การนำเข้าผู้ชำนาญการจากต่างประเทศ เป็นต้น”

ราชบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชนแห่งราชบัณฑิตยสถานได้กล่าวสรุปแนวทางและโอกาสที่เปิดกว้างสำหรับนักเรียนที่ตั้งความหวังจะเป็นนักกฎหมายว่า “นักเรียนในยุคปัจจุบันสามารถเลือกสาขาวิชาเรียนเพื่อตอบสนองการประกอบอาชีพได้มากกว่าในอดีต ซึ่งเคยมุ่งเน้นแต่การเรียนกฎหมายเพียง 4 เรื่อง คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง อาญา วิแพ่ง วิอาญา เพื่อมุ่งไปสู่อชีพ ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ นิติกรหรือตำรวจเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันมีโอกาสใช้ความรู้พื้นฐานทางกฎหมายเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมายเฉพาะด้านที่น่าสนใจอันหลากหลายที่กล่าวข้างต้นอย่างเต็มที่ สิ่งที่ควรระลึกถึงอีกประการหนึ่งคือความสำคัญของภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาญี่ปุ่น จีน และนักกฎหมายบางคนเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาตะวันตกอื่นนอกจากภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาฝรั่งเศสหรือเยอรมัน เนื่องจากเป็นสาขาปัจจัยเสริมวิชาพื้นฐานอย่างดีให้นักกฎหมายสามารถเข้าถึงแก่นแท้ของกฎหมายของเจ้าของภาษา ที่ช่วยให้การทำงานหมดจด ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะจะได้ประโยชน์ในการเจรจาต่อรอง ร่างสัญญา ตีความ สร้างข้อตกลงกับคู่ค้าที่เป็นชาวต่างประเทศ รวมทั้งการดำเนินการทางกฎหมายอื่นในระดับระหว่างประเทศอีกมากมายซึ่งพบว่า ได้มีนักกฎหมายเห็นความสำคัญ และเริ่มศึกษาภาษาต่างประเทศกันมากขึ้นแล้ว”

ศ.ไชยยศ ราชบัณฑิตแห่งราชบัณฑิตยสถานได้กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า “สำหรับพวกเรานักกฎหมายนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ตำรวจ นิติกร หรืออาจารย์สอนกฎหมาย เราต่างต้องดำรงตนอยู่ในจริยธรรมที่ดีทั้งนั้น เพราะวิชาชีพของเรามีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ความผาสุก และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังนั้นเราจึงเป็นทั้งที่พึ่งและความหวังของประชาชนทั่วไป เหมือนดังที่ท่านศาสตราจารย์ธานีทร กรีวิเชียร ให้ข้อคิดไว้ว่า การเป็นนักกฎหมาย ต้องเคารพกฎหมาย แต่การที่นักกฎหมายจะให้บุคคลทั่วไปเคารพนั้น นักกฎหมายต้องเคารพทั้งกฎหมายและศีลธรรม และนักกฎหมายด้วยกันจะเคารพนักกฎหมายที่เคารพทั้งกฎหมาย ศีลธรรมและจริยธรรม” ■